

ZARZĄDZENIE NR 115/2017
WÓJTA GMINY STEGNA

z dnia 14 czerwca 2017 r.

w sprawie przyjęcia Karty audytu wewnętrznego w Urzędzie Gminy w Stegnie.

Na podstawie art. 33 ust.2 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016r. poz.446 ze zmianami) **zarządzam**, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się **Kartę audytu wewnętrznego w Urzędzie Gminy w Stegnie** stanowiącego załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2.

Wykonanie zarządzenia powierza się Sekretarzowi Gminy Stegna.

§ 3.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Wójt

mgr Ewa Dąbska

Załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 115/2017

Wójta Gminy Stegna

z dnia 14 czerwca 2017 r.

KARTA AUDYTU WEWNĘTRZNEGO W URZĘDZIE GMINY W STEGNIE.

Karta Audytu Wewnętrznego określa ogólne cele i zasady funkcjonowania audytu wewnętrznego w Urzędzie oraz podstawowe zadania, obowiązki i uprawnienia w zakresie audytu wewnętrznego.

Rozdział 1. Zasady i cele audytu

§ 1.

Audyt wewnętrzny jest działalnością niezależną, zapewniającą i doradczą, której celem jest wspieranie Wójta w realizacji celów i zadań Urzędu przez systematyczną ocenę kontroli zarządczej oraz czynności doradcze. Ocena ta dotyczy w szczególności adekwatności, skuteczności i efektywności kontroli zarządczej. Wspomaga procesy doskonalenia skuteczności zarządzania ryzykiem, kontroli i ładu organizacyjnego.

Audyt wewnętrzny funkcjonuje na podstawie:

1. Ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 (Dz. U. z 2016r. poz. 1870 ze zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 lutego 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu(Dz. U. poz. 296).
3. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu(Dz. U. poz. 1480).

§ 2.

1. Zadania i czynności audytu wewnętrznego w Urzędzie Gminy w Stegnie zwanego dalej Urzędem realizowane są przez inspektora ds. audytu zatrudnionego w Urzędzie Gminy w Stegnie.

2. Ilekroć w niniejszej Karcie jest mowa o Wójcie należy przez to rozumieć Wójta Gminy w Stegnie.

3. Ilekroć w niniejszej Karcie jest mowa o Urzędzie należy przez to rozumieć Kartę Audytu Wewnętrznego Urzędu Gminy w Stegnie.

§ 3.

1. Działanie audytu wewnętrznego polega na rozpoznaniu i ocenie ryzyka istniejącego lub mogącego zaistnieć w działalności Urzędu, ocenie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, procesów kontroli zarządczej oraz systemu zarządzania.

2. Audyt wewnętrzny jest działalnością niezależną i obiektywną, której celem jest wspieranie Wójta w realizacji celów i zadań przez systematyczną ocenę kontroli zarządczej (zadania zapewniające) oraz czynności doradcze.

3. Podstawowymi zadaniami audytu są czynności o charakterze zapewniającym, doradczym i sprawdzającym.

4. Działania o charakterze doradczym mogą być wykonywane, o ile ich cel i zakres nie naruszają zasady obiektywizmu i niezależności Audytora Wewnętrznego.

Rozdział 2. **Zakres i obszar audytu wewnętrznego**

§ 4.

Audyt wewnętrzny obejmuje badanie i ocenę adekwatności, skuteczności i efektywności systemu kontroli zarządczej, w szczególności:

- zgodności prowadzonej działalności z przepisami prawa oraz obowiązującymi w Urzędzie procedurami wewnętrznymi,
- skuteczności i efektywności działania,
- wiarygodności sprawozdań,
- ochrony zasobów,
- przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- efektywności i skuteczności przepływu informacji,
- zarządzania ryzykiem;

§ 5.

1. Audyt wewnętrzny obejmuje także wykonywanie czynności doradczych mających na celu usprawnienie funkcjonowania Urzędu.

2. Pod pojęciem usług doradczych rozumie się doradztwo i pokrewne działania usługowe dla Urzędu, których charakter i zakres są uzgodnione z Wójtem w formie pisemnej. Celem usług doradczych jest usprawnienie procesów ładu organizacyjnego, zarządzania ryzykiem i kontroli z zachowaniem zasady, iż audytor wewnętrzny nie przejmuje na siebie odpowiedzialności kierownictwa. Czynności doradcze mogą mieć charakter:

- planowy – wykonywane na podstawie planu audytu lub uzgodnienia.
- nieplanowy – wykonywane w przypadku sytuacji nieprzewidzianych.

3. Przykładami czynności doradczych wykonywanych w Urzędzie są:

konsultacje, doradztwo, szkolenia, analizy i oceny, uczestnictwo w zespołach zadaniowych.

§ 6.

Audyt wewnętrzny może objąć zakresem swojego badania wszystkie obszary działania Urzędu.

§ 7.

1. Zakres audytu wewnętrznego nie może być ograniczany.
2. Wójt powinien być niezwłocznie powiadomiony o wszelkich próbach ograniczania zakresu audytu.

Rozdział 3. **Niezależność**

§ 8.

1. Audyt Wewnętrzny w Urzędzie prowadzony jest przez uprawnionego audytora wewnętrznego.
2. Podległość audytora wewnętrznego określa struktura organizacyjna i Regulamin Organizacyjny Urzędu.

§ 9.

1. Audytor Wewnętrzny jest niezależny w wykonywaniu swoich zadań i podlega tylko przepisom prawa.
2. Audytor Wewnętrzny nie powinien być narażony na próby narzucenia zakresu audytu, wpływania na sposób wykonywania pracy i przekazywania wyników.
3. Audytor Wewnętrzny nie może brać udziału w działalności operacyjnej Urzędu.

4. Audytor Wewnętrzny informuje Wójta o rzeczywistym lub domniemanym naruszeniu niezależności lub obiektywizmu audytu.

§ 10.

Audytor Wewnętrzny postępuje zgodnie z:

- przepisami prawa,
- Międzynarodowymi Standardami Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego jako Standardami audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych, stanowiącymi Załącznik do Komunikatu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2016 r.
- Kodeksem etyki audytora wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, stanowiącym Załącznik Nr 1 do Komunikatu Nr 16/2006 Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2006 r.

\

Rozdział 4. Prawa i obowiązki audytora

§ 11.

Audytor Wewnętrzny jest uprawniony do przeprowadzania audytów finansowych, systemowych, działalności, informatycznych, zarządzania, gospodarności, wydajności, efektywności i innych.

§ 12.

Audytor Wewnętrzny ma prawo dostępu do sprzętu, wyposażenia, wszelkich dokumentów i materiałów, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, do wszystkich pracowników oraz wszelkich innych źródeł informacji potrzebnych do przeprowadzania audytu wewnętrznego i związanych z funkcjonowaniem Urzędu, w której jest przeprowadzany audyt wewnętrzny.

§ 13.

Audytor Wewnętrzny ma prawo wstępu do pomieszczeń Urzędu, w której przeprowadzany jest audyt wewnętrzny, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

§ 14.

Audytor Wewnętrzny ma prawo uzyskiwać od kierownictwa i pracowników komórek organizacyjnych informacje oraz wyjaśnienia w celu zapewnienia efektywnego i wydajnego przeprowadzenia audytu wewnętrznego.

§ 15.

Audytor Wewnętrzny może z własnej inicjatywy składać wnioski, mające na celu usprawnienie funkcjonowania Urzędu.

§ 16.

Audytor Wewnętrzny nie jest odpowiedzialny za procesy zarządzania ryzykiem i procesy kontroli w Urzędzie, ale poprzez swoje badania, wnioski i uwagi wspomaga Wójta we właściwej realizacji tych procesów. Audytorowi Wewnętrznemu nie można powierzyć takich zadań lub uprawnień, które wchodzą w zakres zarządzania jednostką

§ 17.

Audytor Wewnętrzny nie jest odpowiedzialny za wykrywanie przestępstw, ale powinien posiadać wiedzę pozwalającą mu zidentyfikować znamiona przestępstwa. W przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub naruszenia dyscypliny finansów publicznych audytor wewnętrzny powiadamia o tym Wójta, który podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu.

§ 18.

W ramach realizacji programu zapewnienia i poprawy jakości audytu wewnętrznego audytor wewnętrzny dokonuje czynności opisanych w załączniku nr 1 do niniejszej karty.

Rozdział 5. Prawa i obowiązki pracowników Urzędu

§ 19.

- 1) Kierownicy jednostek organizacyjnych, w których jest przeprowadzany audyt wewnętrzny, mają prawo do czynnego uczestniczenia w procesie audytu, w tym zgłaszania do Wójta uwag i zastrzeżeń w zakresie czynności wykonywanych przez audytora wewnętrznego.
- 2) Kierownicy jednostek organizacyjnych oraz pracownicy Urzędu mają obowiązek współpracować z audytorem wewnętrznym w zakresie:
  - a) identyfikacji, analizy i oceny ryzyka;
  - b) monitorowania obszarów działania Urzędu i zachodzących w tych obszarach procesów;
  - c) innych czynności audytowych, przy których taka współpraca jest niezbędna.
- 3) Kierownicy jednostek organizacyjnych oraz pracownicy Urzędu, do których zwróci się audytor wewnętrzny, mają obowiązek:
  - a) udzielania informacji i wyjaśnień;
  - b) opracowywania i przekazywania, w terminie wskazanym przez audytora wewnętrznego w uzgodnieniu z Wójtem materiałów, informacji oraz zestawień z zakresu działania ich Urzędu, które audytor uzna za niezbędne dla realizacji celów audytu wewnętrznego,
  - c) potwierdzać kopie, odpisy, wyciągi, zestawienia lub wydruki sporządzone przez audytora i dotyczące funkcjonowania Urzędu,
- 4) Badanie systemów kontroli przez audyt wewnętrzny nie zwalnia kierowników komórek organizacyjnych Urzędu z odpowiedzialności za utrzymywanie właściwych i skutecznych procesów kontroli.

Rozdział 6. Planowanie, sprawozdawczość, czynności sprawdzające, reprezentacja

§ 20.

1. Audyt Wewnętrzny przeprowadza się na podstawie rocznego planu audytu wewnętrznego, opartego na udokumentowanej analizie ryzyka.

2. Audytor Wewnętrzny opracowuje roczny plan audytu w porozumieniu z Wójtem, a następnie przedstawia go Wójtowi do akceptacji.

3. Przeprowadzanie audytu wewnętrznego poza planem powinno występować wyłącznie w sytuacjach uzasadnionych, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi lub wewnętrznymi o charakterze wysokiego ryzyka, wystąpieniem nowych zagrożeń lub istotnego zwiększenia ryzyka.

4. Audytor przeprowadza audyt wewnętrzny poza planem audytu na wniosek Wójta lub z własnej inicjatywy w uzgodnieniu z Wójtem. Wyrażenie przez Wójta zgody na realizację zadania poza rocznym planem audytu następuje z zachowaniem formy pisemnej.

5. Plan audytu oraz sprawozdanie z wykonania planu audytu stanowią udostępnioną na wniosek informację publiczną w rozumieniu ustawy z 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej. Informacji publicznej nie stanowią inne niż plan audytu oraz sprawozdanie z wykonania planu audytu, dokumenty wytworzone przez audytora wewnętrznego w trakcie prowadzenia audytu wewnętrznego.

6. Nie rzadziej niż raz na kwartał audytor wewnętrzny informuje Wójta o stanie realizacji zadań audytu wewnętrznego.

§ 21.

Audytor Wewnętrzny przedstawia Wójtowi:

- 1) do końca stycznia każdego roku – sprawozdanie z wykonania planu audytu za rok poprzedni,
- 2) do końca grudnia każdego roku – plan audytu na rok następny.

§ 22.

1. Audytor Wewnętrzny dysponuje pełną swobodą w zakresie identyfikacji obszarów ryzyka i przeprowadzania zadania audytowego.

2. Audytor Wewnętrzny przekazuje sprawozdanie kierownikowi komórki, w której jest przeprowadzany audyt wewnętrzny oraz Wójtowi.

§ 23.

Audytor Wewnętrzny może przeprowadzić czynności sprawdzające, dokonując oceny stopnia wdrożenia w Urzędzie zgłoszonych przez niego rekomendacji.

§ 24.

W przypadkach wymagających specjalnych kwalifikacji Audytor Wewnętrzny może, w uzgodnieniu z Wójtem, powołać rzeczoznawcę.

Postanowienia końcowe

§ 25.

Księga procedur audytu wewnętrznego stanowi załącznik nr 2 do niniejszej karty.

§ 26.

1. W zakresie nieuregulowanym niniejszą Kartą mają zastosowanie przepisy:

- a) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 lutego 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu (Dz.U.poz.296).
- b) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu (Dz. U. poz. 1480).
- c) Międzynarodowe Standardy Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego jako Standardami audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych, stanowiącymi Załącznik do Komunikatu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2016 r.
- d) Kodeks etyki audytora wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, stanowiący załącznik nr 1 do Komunikatu nr 16/2006 Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2006.

§ 27.

Karta audytu wewnętrznego wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROGRAM ZAPEWNIENIA I POPRAWY JAKOŚCI AUDYTU WEWNĘTRZNEGO GMINY STEGNY.

Podstawa prawna:

1. Art. 273 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016r., poz. 1870, z późn. zm.)

2. Komunikat nr 2 Ministra Finansów z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie Standardów audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych Dz. Urz. Ministra Finansów poz 15 z dnia 24 czerwca 2013 r.

3. Wytycznych w zakresie programu zapewnienia i poprawy jakości Opracowanych przez Departament Audytu Sektora Finansów Publicznych Ministerstwa Finansów na podstawie materiałów Instytutu Audytorów Wewnętrznych (IIA)

1. Cel i zakres Programu

Konieczność ustanowienia programu zapewnienia i poprawy jakości wynika bezpośrednio z Międzynarodowych standardów praktyki zawodowej audytu wewnętrznego (Standardy), które w standardzie 1300 określają:

Audytor wewnętrzny musi opracować i realizować program zapewnienia i poprawy jakości, obejmujący wszystkie aspekty działalności audytu wewnętrznego.

Jednoznacznie Standardy definiują cel opracowania i stosowania PZPJ. Z interpretacji Standardów jasno wynika, że służy on do racjonalnego zapewnienia zainteresowanych stron (Wójt, kierownicy komórek audytowanych, opinia publiczna), że audyt wewnętrzny:

- działa zgodnie z ustanowioną kartą audytu, a tym samym zgodnie ze Standardami, Definicją audytu wewnętrznego (zwaną dalej Definicją) oraz z Kodeksem etyki;
- działa w sposób skuteczny i wydajny;
- jest postrzegany jako przysparzający wartości dodanej i usprawniający funkcjonowanie organizacji.

2. PZPJ obejmuje:

- wszystkie aspekty działań audytu wewnętrznego, w tym także usługi doradcze (Standard 1300);
- oceny wewnętrzne i zewnętrzne (Standard 1310);
- pomiar i analizę efektywności działania audytu wewnętrznego;
- informowanie o wynikach Wójta;
- procedurę opracowywania i wprowadzania odpowiednich działań naprawczych i innych zaleceń.

Podstawą funkcjonowania PZPJ jest przeprowadzanie ocen, które swoim zakresem obejmują:

- zgodność z Definicją, Kodeksem etyki i Standardami;
- adekwatność Karty audytu wewnętrznego Gminy Stegna, zasad i procedur oraz celów ogólnych i szczegółowych audytu wewnętrznego;
- wkład audytu wewnętrznego w procesy ładu organizacyjnego, zarządzania ryzykiem i kontroli;
- zgodność z obowiązującym prawem, regulacjami oraz z państwowymi i branżowymi standardami;
- skuteczność ciągłych działań usprawniających i stosowania dobrych praktyk;
- zakres przysporzenia wartości dodanej oraz usprawnienia działalności operacyjnej uczelni.

3. Odpowiedzialność audytora wewnętrznego (AW)

Odpowiedzialność za opracowanie i stosowanie PZPJ Standardy przypisują audytorowi wewnętrznemu. Od sprawności i skuteczności działań AW zależy, w jakim stopniu strony zainteresowane uzyskają racjonalne zapewnienie o świadczeniu przez audyt wewnętrzny usług najwyższej jakości.

4. Działania audytora wewnętrznego w zakresie PZPJ:

- przegląd akt bieżących prowadzony we własnym zakresie, np. pod kątem sprawdzenia kompletności dokumentacji,
- listy sprawdzające, zapewniające, iż praca audytora przebiega w sposób zgodny z przyjętymi procedurami,
- informacja zwrotna od klientów audytu i innych zainteresowanych stron, np. bieżąca po zakończonym zadaniu lub okresowa,
- coroczne samooceny,
- oceny zewnętrzne.

5. Oceny wewnętrzne (Standard 1311)

Oceny wewnętrzne muszą obejmować:

- bieżące monitorowanie działalności audytu wewnętrznego;
- okresowe przeglądy przeprowadzone drogą samooceny lub przez inną osobę - w ramach organizacji – posiadającą wystarczającą znajomość praktyki audytu wewnętrznego.

6. Bieżące monitorowanie

Bieżące monitorowanie jest nieodłączną częścią codziennego zarządzania komórką audytu wewnętrznego i składa się z zasad, procedur i praktyk, które służą nadzorowi i pomiarowi działalności audytu wewnętrznego. Do narzędzi wykorzystywanych przy bieżącym monitorowaniu można zaliczyć:

- nadzorowanie zadania;
- listy kontrolne oraz inne narzędzia weryfikujące zgodność pracy audytorów z przyjętymi procedurami;
- informację zwrotną od klientów i interesariuszy audytu dostarczaną zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu realizacji zadania w postaci ankiety poaudytowej;
- regularny i udokumentowany przegląd dokumentacji roboczej audytu (akt bieżących); zakres przeglądu może być różnorodny: od sprawdzenia kompletności dokumentacji po wnikliwą analizę wyników i wniosków zadania audytowego
- zarządzanie czasem obejmujące monitoring realizacji planu;
- analizę innych wskaźników działalności (np. przyjęte zalecenia);
- zatwierdzanie wszystkich ostatecznych sprawozdań i określonych zaleceń przez AW.

7. Podnoszenie kwalifikacji przez audytora wewnętrznego.

Audytor wewnętrzny powinien analizować doksztalcenie aby:

- zapewnić wystarczającą wiedzę, umiejętności i innych kompetencji niezbędnych do wykonania zadania;
- udzielać odpowiednich instrukcji na etapie planowania zadania i zatwierdzenie programu zadania;
- zapewnić realizację zadania zgodnie z przyjętym programem, (wszelkie ewentualne zmiany programu zostały uzasadnione i zatwierdzone);
- zatwierdzić zebraną dokumentację jako podstawy do przedstawienia ustaleń, wniosków i zaleceń z zadania;
- zapewnić odpowiednią jakość przekazywanych informacji (dokładne, obiektywne, jasne, zwięzłe, konstruktywne i dostarczone na czas);
- zapewnić osiągnięcia celów zadania;

Celowe jest zastosowanie listy kontrolnej po ukończeniu każdego zadania audytowego. Celem wykorzystania tabeli jest dokonanie oceny poziomu zgodności działań podjętych w toku realizacji zadania audytowego ze Standardami.

8. Okresowe przeglądy

Okresowe przeglądy są wykonywane w celu weryfikacji zgodności działalności audytu wewnętrznego z Kartą audytu wewnętrznego, Standardami, Definicją oraz z Kodeksem etyki oraz do weryfikacji skuteczności i wydajności audytu wewnętrznego w realizowaniu potrzeb różnych interesariuszy.

Do działań z zakresu okresowych ocen wewnętrznych można zaliczyć:

- samoocenę przeprowadzaną co najmniej raz w roku przez pracowników audytu wewnętrznego;
- sposób wykonania samooceny, która umożliwi wykrywanie ukrytych problemów i nieefektywności w procesie zarówno audytu, jak i otoczeniu zewnętrznym;
- ankiety kierowane do klientów audytu co najmniej dwa razy w roku;
- analiza ryzyk związanych z realizacją celów, zawartych w rocznym planie audytu;
- półroczny przegląd dokumentacji roboczej audytu (akt stałych i bieżących) pod kątem zgodności z ustanowionymi zasadami i procedurami oraz ze Standardami;
- okresowe sprawozdania z działalności i realizacji planu audytu składane Wójtowi;

9. Oceny zewnętrzne (Standard 1312)

Oceny zewnętrzne muszą być przeprowadzone co najmniej raz na pięć lat przez wykwalifikowaną, niezależną osobę lub zespół spoza organizacji.

Audytór wewnętrzny musi omówić z Wójtem:

- potrzebę częstszych ocen zewnętrznych;
- kwalifikacje i niezależność osoby lub zespołu oceniającego, w tym wszelkie potencjalne konflikty interesów.

10. Zakres ocen zewnętrznych

Oceny zewnętrzne badają całokształt działalności audytu wewnętrznego pod kątem zgodności ze Standardami, Definicją i Kodeksem etyki oraz, w razie potrzeby, zawierają również odpowiednie zalecenia dotyczące wprowadzenia usprawnień. Tym samym, ocena zewnętrzna audytu wewnętrznego powinna obejmować szeroki zakres problemów, wśród których przede wszystkim należy wymienić:

- zgodność ze Standardami, Definicją i Kodeksem etyki oraz z kartą audytu wewnętrznego, planami, zasadami, procedurami i praktykami, a także z innymi odpowiednimi wymogami prawnymi i regulacyjnymi;
- oczekiwania wobec audytu wewnętrznego wyrażane przez kierownictwo wyższego szczebla, kierowników komórek organizacyjnych;
- zintegrowanie działalności audytu wewnętrznego z procesami kształtującym łąd organizacyjny, obejmującymi także relacje pomiędzy kluczowymi uczestnikami tych procesów;
- narzędzia i techniki wykorzystywane przez audyt wewnętrzny;
- połączenie wiedzy i doświadczenia personelu audytu wewnętrznego, w tym nakierowanie pracowników na proces ciągłego doskonalenia;
- skuteczność działalności audytu wewnętrznego poprzez określenie wielkości przysporzonej;
- wartości dodanej oraz stopnia usprawnienia działalności.

11. Wymagania dotyczące ocen zewnętrznych

Standardy zwracają szczególną uwagę na poniższe aspekty przeprowadzania ocen zewnętrznych:

czas ich przeprowadzenia oraz kwalifikacje, niezależność i obiektywizm zespołu oceniającego:

- a) w okresie pięcioletnim audytór wewnętrzny powinien przeprowadzić co najmniej jedną ocenę zewnętrzną; obowiązek ten wynika z faktu, że jakkolwiek oceny wewnętrzne są korzystne dla zapewnienia jakości świadczonych usług, nie wystarczają jednak do zapewnienia w pełni obiektywnych wyników; potrzeba przeprowadzenia częstszych ocen zewnętrznych może być wynikiem znaczących zmian dokonanych w funkcjonowaniu komórki audytu wewnętrznego;

- b) kompetencja potwierdzona odpowiednimi certyfikatami, profesjonalna znajomość Standardów i najlepszych praktyk oraz przeszkolenie z zakresu metodologii oceny jakości; wskazanym jest również posiadanie doświadczenia na stanowisku kierowniczym w audycie wewnętrznym lub stanowisku doradczym w wymiarze co najmniej 3 lat; istotnym jest podkreślenie, że powyższe wymagania odnoszą się do zespołu oceniającego jako całości; kwalifikacje oraz zakres oceny zewnętrznej powinny uwzględniać wielkość, złożoność, działalność podstawową organizacji oraz związane z tym problemy techniczne;
- c) niezależność od organizacji oraz wszelkich podmiotów powiązanych z nią funkcjonalnie, jak i organizacyjnie;
- d) brak jakichkolwiek zobowiązań i interesów, zarówno w samej organizacji, jak i w odniesieniu do personelu; występowanie rzeczywistego lub nawet potencjalnego
- e) konfliktu interesów poddaje w wątpliwość obiektywizm oceniających.

12. Warianty oceny zewnętrznej

Istnieją trzy akceptowane metody przeprowadzenia zewnętrznej oceny jakości, niezależnie od rodzaju działalności organizacji, wielkości i złożoności działalności audytu wewnętrznego:

- ocena niezależnego zespołu, w którą jest zaangażowany zespół spoza organizacji pod kierownictwem wykwalifikowanego i doświadczonego zawodowego audytora;
- samoocena audytu wewnętrznego z niezależną walidacją, wykonana przez wykwalifikowaną i niezależną osobę lub zespół;
- przegląd partnerski.

13. Ocena zewnętrzna dokonana przez niezależny zespół

To podejście przewiduje przeprowadzenie oceny przez wykwalifikowany i niezależny zespół,

od którego członków wymagana jest gruntowna wiedza z zakresu Standardów, metodologii oceny oraz najlepszych praktyk audytu wewnętrznego. Zespół oceniający pracuje na miejscu, w uczelni, przeprowadzając rozmowy, badania, sporządzając zestawienia i analizy porównawcze (benchmarking) oraz przeglądy dokumentacji roboczej. Wyniki przeprowadzonej oceny są przekazywane AW oraz bezpośrednio odpowiednim członkom kierownictwa. Informacja o wynikach wskazuje na zgodność lub brak zgodności działalności audytu wewnętrznego ze Standardami oraz zawiera zalecenia przeprowadzenia możliwych usprawnień. Do sprawozdania z oceny załącza się również opracowany przez AW pisemny plan działań, określający harmonogram wdrożenia zaleceń.

14. Walidacja samooceny

Walidacja samooceny dokonywana jest przez niezależną i kompetentną osobę lub zespół, która zatwierdza prawidłowość przeprowadzenia samooceny i uzyskanych dzięki niej wyników. Oprócz badania samooceny, walidator potwierdza niektóre z czynności wykonanych przez zespół samooceny, odbywa wizytę na miejscu, gdzie rozmawia także z członkami wyższego kierownictwa.

Końcowym efektem oceny zewnętrznej z niezależną walidacją jest zatwierdzenie sprawozdania AW dotyczącego zgodności audytu wewnętrznego ze Standardami lub sporządzanie osobnego raportu wyszczególniającego wykryte rozbieżności.

15. Przegląd partnerski

Dobre praktyki dopuszczają możliwość przeprowadzenia niezależnej oceny zewnętrznej w ramach tzw. przeglądów partnerskich. Podstawą przeprowadzenia oceny drogą przeglądu jest porozumienie obejmujące co najmniej 3 organizacje pochodzące z jednej branży lub sektora. Przeprowadzenie przeglądu dla dwóch jednostek nie spełni warunku niezależnej oceny zewnętrznej.

16. Wyniki PZPJ

16.1. Przekazywanie wyników

Dobre praktyki audytu wewnętrznego wskazują, że zarządzający audytem wewnętrznym powinien przynajmniej raz do roku przekazać Wójtowi informacje o wszystkich działaniach podjętych w ramach obowiązującego PZPJ. Informacja musi obejmować wyniki ocen wewnętrznych i zewnętrznych oraz odpowiednie plany działań naprawczych. AW musi z kolei na bieżąco informować o wykrytych

przypadkach braku zgodności działalności audytu wewnętrznego ze Standardami, Definicją oraz Kodeksem etyki, które w jakikolwiek sposób wpływają na zakres działań audytu wewnętrznego (Standard 1322).

16.2. Działania monitorujące

Do obowiązku zarządzającego audytem wewnętrznym należy wdrożenie odpowiednich działań monitorujących w celu zapewnienia, że zalecenia zawarte w sprawozdaniu z oceny programu zapewnienia i poprawy jakości oraz działania określone na ich podstawie zostaną wdrożone w rozsądnym terminie. Informacje o podjętych działaniach naprawczych muszą być udokumentowane, a następnie przekazane kierownikowi jednostki oraz komitetowi audytu.

16.3. Użycie formuły (Standard 1321)

Użycie formuły „zgodny z Międzynarodowymi standardami praktyki zawodowej audytu wewnętrznego” wymaga uzyskania wyników programu zapewnienia i poprawy jakości dających racjonalne zapewnienie, że audyt wewnętrzny funkcjonuje zgodnie ze Standardami, Definicją oraz Kodeksem etyki. Standardy wyraźnie wskazują, że wyniki muszą pochodzić zarówno z przeprowadzonych ocen wewnętrznych, jak i z oceny zewnętrznej. Jest to wymóg kategoriyczny, bez przeprowadzonej w ciągu pięciu lat oceny zewnętrznej nie jest bowiem możliwe użycie powyższej formuły. Deklaracja zgodności wymaga także przeprowadzenia wszystkich zalecanych wcześniej usprawnień w celu usunięcia wykrytych w toku wcześniejszych ocen znaczących niezgodności. W takim przypadku audyt wewnętrzny musi posiadać odpowiednią dokumentację, potwierdzającą przeprowadzenie zalecanych działań. Przed zastosowaniem formuły zalecane jest ponadto uzyskanie potwierdzenia wykonania zaleceń u osób, które wykryły niezgodności w trakcie przeprowadzanych uprzednio ocen. Podkreślenia wymaga tutaj fakt, że na użycie formuły wpływ mają przede wszystkim wyniki przeprowadzonych ocen, realizowanych w ramach ustalonego PZPJ. Pojedynczy przypadek niezgodności, który pojawił się przy realizacji zadania audytowego nie wpływa na generalną ocenę audytu, o ile został on wykryty jeszcze w trakcie realizacji zadania, a informacja o nim została zawarta w wynikach.

16.4. Wartość dodana audytu wewnętrznego

Jednym z podstawowych celów działań podejmowanych w ramach Programu jest ocena audytu wewnętrznego pod kątem uzyskanej wartości dodanej dla organizacji i usprawnienia jej działalności operacyjnej. W tym przypadku podstawowym kryterium są oczekiwania kluczowych interesariuszy audytu, wyrażone poprzez cele strategiczne organizacji oraz przyjęte wartości.

Istotne jest ustalenie sposobu pomiaru wartości i adekwatności działalności audytu wewnętrznego. Miernikami, określającymi odbiór usług audytu wewnętrznego przez interesariuszy są:

- badanie poziomu satysfakcji klientów (ankiety poaudytowe);
- ocena stopnia wdrożenia dobrych praktyk i nowatorskich rozwiązań i procedur w zakresie zarządzania komórką audytu
- ilość zaakceptowanych zaleceń przez kierownictwo w stosunku do ilości wydanych zaleceń, bądź ilość wdrożonych zaleceń w stosunku do zaleceń zaakceptowanych.

17. Dobre praktyki

- 1) Włączenie kierownictwa organizacji w proces analizy ryzyka, zarówno przy rocznej analizie jak i analizie przeprowadzanej w poszczególnych zadaniach audytowych.
- 2) Wykorzystanie „burzy mózgów” podczas etapu planowania zadań oraz opracowywania sprawozdań.
- 3) Półroczne spotkania z kierownictwem gminy w celu podniesienia świadomości znaczenia zarządzania ryzykiem, audytu wewnętrznego oraz słabych i silnych punktów kontroli wewnętrznej.
- 4) Wprowadzenie wewnętrznych narzędzi oceny jakości pracy audytorów po zakończonych zadaniach, do których należy każdorazowa weryfikacja dokumentacji,
- 5) Przygotowanie i prowadzenie szkoleń dla wszystkich pracowników urzędu, dotyczących znaczenia systemu kontroli oraz audytu wewnętrznego.
- 6) Świadczenie dla kierownictwa usług doradczych przy wdrażaniu systemu kontroli wewnętrznej.

KSIĘGA PROCEDUR AUDYTU WEWNĘTRZNEGO W GMINIE STEGNA.

Rozdział 1.

Wstęp

§ 1.

1. Księga procedur audytu wewnętrznego Gminy Stegna (zw. dalej Księgą), stanowi zbiór zasad i trybu prowadzenia audytu wewnętrznego w Gminie Stegna.

2. Podstawę przyjęcia Księgi stanowi delegacja wyrażona w Międzynarodowych Standardach Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego, stanowiących Załącznik do Komunikatu nr 2 Ministra Finansów z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie standardów audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych.

§ 2.

1. Celem sporządzenia Księgi jest zapewnienie odpowiedniej jakości audytu wewnętrznego oraz jego spójnego i jednolitego przeprowadzania w Gminie Stegna, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i standardami, o których mowa w § 4.

2. Ustalone procedury mają na celu :

- a) ułatwienie zarządzania audytem wewnętrznym,
- b) ułatwienie pracy nowym audytorom,
- c) standaryzację pracy audytu.

§ 3.

1. Księga jest dokumentem, który ze względu na zmieniające się zadania audytu wewnętrznego oraz zmiany w poziomie wiedzy, związane z dynamicznym rozwojem profesji audytora, podlegać będzie weryfikacji.

2. Księga podlega corocznemu przeglądowi pod względem zgodności zapisów w niej zawartych ze stanem faktycznym.

Rozdział 2.

Ocena ryzyka

§ 4.

1. Audyt wykonywany jest w sposób planowy.

2. Planowanie jest procesem ciągłym, obejmującym m.in.:

- a) zebranie informacji na temat działalności gminy oraz zdefiniowanie i poznanie procesów zachodzących w różnych obszarach jego działalności,
- b) identyfikację systemów kontroli,
- c) udokumentowanie zebranych informacji,
- d) dokonanie analizy ryzyka,
- e) określenie potrzeb audytu,
- f) opracowanie planu audytu.

§ 5.

Analiza potrzeb audytu jest prowadzona i weryfikowana na bieżąco, z uwzględnieniem występowania czynników mających wpływ na funkcjonowanie Gminy i prowadzenie audytu w tym w szczególności:

- 1) zmiany organizacyjne,
- 2) rozpoczęcie realizacji nowych projektów,
- 3) zmiana oceny ryzyka, jego istotności,
- 4) zmiana poziomu ryzyka akceptowalnego przez kierownika jednostki.

§ 6.

1. Audytor w celu przygotowania planu audytu dokonuje analizy obszarów ryzyka w zakresie działania Gminy.

2. Proces analizy obszarów ryzyka powinien być udokumentowany.

3. Analiza ryzyka w celu przygotowania planu audytu jest dokonywana w oparciu o ryzyka zidentyfikowane przez kierownictwo Urzędu, jednostki organizacyjne w zakresie realizowanych przez nie zadań.

4. Analiza ryzyka zawiera priorytet Wójta.

§ 7.

1. Audytor dokonuje pomiaru ryzyka poprzez ocenę kategorii czynników ryzyka, określonych w § 14, przy zastosowaniu trzystopniowej skali oceny ryzyka.

2. Audytor dokonuje oceny każdego obszaru pod względem obecności i siły występowania poszczególnych kategorii ryzyka a następnie definiuje stopień ryzyka przy zastosowaniu stopni wskazanych w arkuszu kryteriów ryzyka.

§ 8.

1. Przy pomiarze ryzyka audytor uwzględnia czas, jaki upłynął od ostatniego audytu lub kontroli poprzez powiększenie ważonej wartości ryzyka:

- a) brak audytu (kontroli)
- b) brak audytu (kontroli) w przeciągu ostatnich 3 lat ,
- c) brak audytu (kontroli) w przeciągu ostatnich 2 lat ,
- d) audyt (kontrola) w poprzednim roku.

2. Po wyliczeniu stopnia ryzyka dla wszystkich zidentyfikowanych obszarów ryzyka audytor ustala, które z nich będą objęte audytem w pierwszej kolejności, tzn. które znajdą się w planie rocznym audytu, a które przewidziane zostaną do audytu w latach kolejnych. W tym celu audytor szereguje obszary ryzyka wg określonego stopnia ryzyka (malejąco).

3. Wyboru zadań do planu audytu dokonuje poprzez przyjęcie do badania części obszaru ryzyka (niektórych procesów), które w ocenie audytora obarczone są najwyższym ryzykiem.

4. W planie rocznym uwzględniona zostaje taka ilość zadań i w takim zakresie, aby można je było poddać audytowi w danym roku.

Rozdział 3.

Planowanie audytu

§ 9.

1. Audyt wykonywany jest w oparciu o roczne plany audytu, opracowane na podstawie analizy ryzyka.

2. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności w przypadku wystąpienia nowych ryzyk lub też zmiany oceny ryzyka, audytor może przeprowadzić audyt wewnętrzny poza planem audytu, w uzgodnieniu z Wójtem .

3. Jeżeli przeprowadzenie audytu wewnętrznego poza planem stworzy zagrożenie dla jego realizacji, audytor wewnętrzny zawiadamia o tym na piśmie Wójta.

§ 10.

1. Roczny plan audytu przygotowuje audytor.

2. Audytor bierze pod uwagę w szczególności:

- a) cele i zadania jednostki, w której prowadzony jest audyt wewnętrzny,
- b) istotne ryzyka wpływające na realizację celów i zadań jednostki, w której prowadzony jest audyt wewnętrzny,
- c) istniejące w jednostce, w której prowadzony jest audyt wewnętrzny, systemy kontroli i zarządzania,
- d) czynniki ryzyka, w tym w szczególności:
- e) złożoność działalności prowadzonej przez jednostkę,
- f) liczbę, rodzaj i wielkość dokonywanych operacji finansowych,
- g) liczbę i kwalifikacje zawodowe pracowników,
- h) zmiany organizacyjne i prawne;
- i) wyniki wcześniej przeprowadzonych audytów lub kontroli,
- j) uwagi kierownika jednostki, w której jest prowadzony audyt wewnętrzny.

3. Audytor, przygotowując plan audytu, ustala kolejność poddania obszarów ryzyka audytowi wewnętrznemu, biorąc pod uwagę wyniki analizy obszarów ryzyka oraz czynniki organizacyjne, w tym w szczególności:

- a) czas niezbędny do przeprowadzenia zadań audytowych,
- b) czas przeznaczony na szkolenie,
- c) dostępne zasoby ludzkie i rzeczowe,
- d) rezerwę czasową na nieprzewidziane działania.

4. Audytor, przygotowując plan audytu, określa również obszary ryzyka, które powinny zostać objęte audytem wewnętrznym w latach następnych.

5. Audytor przedstawia Wójtowi do zatwierdzenia plan audytu na rok następny do końca roku każdego roku.

6. Plan audytu podpisuje audytor oraz Wójt.

§ 11.

Jeżeli w trakcie realizacji planu audytu audytor stwierdzi, że przeprowadzenie wszystkich zaplanowanych zadań audytowych jest niemożliwe lub niecelowe, uzgadnia w formie pisemnej z Wójtem zakres realizacji tego planu.

§ 12.

1. Do końca marca każdego roku, audytor przedstawia Wójtowi sprawozdanie z wykonania rocznego planu audytu za poprzedni rok.

2. Sprawozdanie zawiera w szczególności:

- a) informacje o audytorze,
- b) przeprowadzone zadania audytowe w roku sprawozdawczym,
- c) wydane zalecenia lub opinie w ramach przeprowadzonych zadań audytowych,
- d) przeprowadzone czynności sprawdzające w roku sprawozdawczym,
- e) niezrealizowane zaplanowane zadania audytowe.

§ 13.

Audytor wewnętrzny przeprowadza zadania audytowe, które mogą być zadaniami zapewniającymi lub czynnościami doradczymi.

Rozdział 4.

Czynności audytowe

§ 14.

Przeprowadzanie zadania zapewniającego można podzielić na następujące etapy:

- 1) wstępny przegląd,
- 2) program zadania zapewniającego,
- 3) narada otwierająca (nie wymagana),
- 4) testowanie,
- 5) sprawozdanie wstępne z przeprowadzonego zadania,
- 6) narada zamykająca,
- 7) sprawozdanie końcowe,
- 8) czynności sprawdzające.

§ 15.

1. Do przeprowadzenia audytu wewnętrznego uprawnia imienne upoważnienie wystawione przez Wójta wraz z dowodem tożsamości.

2. Imienne upoważnienie do przeprowadzania audytu wewnętrznego zawiera w szczególności:

- a) imię i nazwisko audytora,
- b) nazwy komórek audytowanych lub nazwę jednostki, w której będzie przeprowadzany audyt wewnętrzny,
- c) informację, czy przeprowadzenie audytu wewnętrznego wynika z planu audytu,
- d) termin ważności upoważnienia,
- e) podpis ze wskazaniem imienia i nazwiska kierownika jednostki, w której jest zatrudniony audytor.

§ 16.

1. Wstępny przegląd sprowadza się do zebrania informacji z zakresu działalności poddawanej badaniu, bez poddawania ich szczegółowej analizie.

2. Celem wstępnego przeglądu jest:

- a) zapoznanie się i zrozumienie badanej działalności,
- b) wyodrębnienie istotnych obszarów, wymagających szczególnej uwagi w trakcie zadania zapewniającego,
- c) zidentyfikowanie mechanizmów kontroli istniejących w danym procesie (procesach),
- d) identyfikacja problemów, na które należy zwrócić szczególną uwagę w badaniach,
- e) oszacowanie czasu i zasobów koniecznych do osiągnięcia celów zadania audytowego.

3. Audytor przeprowadza wstępny przegląd przy zastosowaniu następujących technik:

- a) rozmowy z pracownikami komórki audytowanej,
- b) rozmowy z osobami, na które audytowana działalność wywiera wpływ,
- c) obserwacje/ oględziny,
- d) analizę sprawozdań i innych dokumentów przygotowanych dla kierownictwa a komórki audytowanej,

- e) procedury analityczne,
- f) schematy, wykresy dotyczące badanego procesu,
- g) testy kroczące,
- h) kwestionariusze kontroli wewnętrznej

4. Zebrane na tym etapie informacje stanowią dla audytora podstawę do opisanego procesu, który ma być poddany badaniu w danym zadaniu.

5. Audytor, w celu dokładniejszego zrozumienia i opisanego badanych procesów może również sporządzić ścieżkę Audytu.

§ 17.

1. Program zadania zapewniającego stanowi plan pracy audytora, przewidziany do wykonania w toku przeprowadzania tego zadania.

2. Opracowując program zadania, audytor uwzględni, w obszarze objętym badaniem, w szczególności:

- 1) cele i zadania Gminy,
- 2) istotne ryzyka,
- 3) systemy zarządzania ryzykiem i kontroli,
- 4) możliwość wprowadzenia usprawnień systemów zarządzania i kontroli,
- 5) datę rozpoczęcia i przewidywany czas trwania zadania.

3. W przypadku przeprowadzania audytu wewnętrznego zleconego audytor, opracowując program zadania, uwzględni założenia, o których mowa w § 18.

4. Program zadania zapewniającego zawiera przede wszystkim:

- 1) temat zadania,
- 2) cele zadania,
- 3) podmiotowy i przedmiotowy zakres zadania,
- 4) istotne ryzyka w obszarze objętym zadaniem,
- 5) sposób przeprowadzenia zadania.

5. W uzasadnionych przypadkach audytor może dokonywać zmian w programie zadania w trakcie jego przeprowadzania.

6. Zmiany programu powinny być udokumentowane.

§ 18.

1. Po zakończeniu wstępnego etapu planowania zadania audytowego oraz przed rozpoczęciem czynności audytorskich, audytor może przeprowadzić naradę otwierającą z udziałem audytorów przeprowadzających zadanie, kierownika komórki audytowanej lub wyznaczonego przez niego pracownika.

2. Podczas narady audytor przedstawia cel, tematykę i założenia organizacyjne zadania, zaś kierownik komórki audytowanej przedstawia informacje dotyczące jej funkcjonowania oraz uzgadnia z audytorem sposoby unikania zakłóceń w jej pracy w trakcie przeprowadzania zadania zapewniającego.

3. W naradzie mogą także uczestniczyć osoby sprawujące nadzór nad działalnością komórki, w której jest przeprowadzany audyt oraz wskazani przez kierownika tej komórki pracownicy w niej zatrudnieni oraz audytor przeprowadzający zadanie.

4. Audytor dokumentuje przebieg narady otwierającej. Z narady audytor może sporządzić protokół, który powinien zawierać w szczególności informacje o celu przebiegu i wyniku narady.

5. Protokół podpisuje prowadzący naradę audytor oraz kierownik komórki audytowanej albo osoba przez niego wskazana.

6. W razie odmowy podpisania protokołu przez kierownika komórki audytowanej albo osobę przez niego wskazaną, audytor czyni o tym wzmiankę w protokole.

7. Osoby odmawiające podpisania protokołu powinny niezwłocznie uzasadnić przyczyny odmowy na piśmie.

§ 19.

1. Audytor ocenia system kontroli, w celu dostarczenia Wójtowi racjonalnego zapewnienia, że zaprojektowane systemy pozwalają na osiągnięcie zamierzonych celów.

2. Ocena systemu kontroli jest dokonywana, by audytor upewnił się, że:

- 1) zaprojektowane i istniejące narzędzia kontroli są odpowiednie, by chronić posiadane aktywa przed stratami,
- 2) ustanowione kontrole działają skutecznie, zapewniając tym samym:
- 3) ochronę majątku,
- 4) ochronę informacji,
- 5) efektywność i racjonalność posiadanych i wykorzystywanych zasobów,
- 6) oszczędność i wydajność w wydatkowaniu środków pieniężnych,
- 7) przestrzeganie prawa,
- 8) osiągnięcie celów postawionych przed jednostką oraz celów wyznaczonych przez kierownictwo,
- 9) przestrzegane są określone procedury i przepisy prawne oraz dokonywana jest ich aktualizacja.

3. Badanie i ocena winny być wystarczająco udokumentowane oraz rzetelnie poparte wynikami testów, obserwacji i badań.

§ 20.

Przeprowadzając audyt, audytor posługuje się metodami i technikami gwarantującymi najlepsze wykonanie zadania zapewniającego ze względu na przyjęte cele audytu i dostępne zasoby.

§ 21.

1. Podczas wykonywania czynności audytowych audytor stosuje testy zgodności i testy rzeczywiste.

2. Testy zgodności mają na celu sprawdzenie, czy zaprojektowane mechanizmy kontrolne są stosowane, zaś zadaniem testów rzeczywistych jest dostarczenie zapewnienia, że mechanizmy te są skuteczne, tj. ograniczają błędy i ryzyka występujące w badanym systemie.

3. Jeśli audytor na podstawie testów zgodności stwierdzi stosowanie danych mechanizmów kontroli, testy rzeczywiste przeprowadzane są na małych próbach (ograniczone testy rzeczywiste). W przypadku stwierdzenia, że mechanizmy kontroli nie są stosowane, testy rzeczywiste prowadzi się na odpowiednio zwiększonych próbach (rozszerzone testy rzeczywiste).

§ 22.

1. Audytor, prowadząc audyt wewnętrzny, ma prawo:

- 1) wglądu do wszelkich informacji, danych, dokumentów i innych materiałów związanych z funkcjonowaniem jednostki, w tym zawartych na elektronicznych nośnikach informacji, jak również do wykonywania z nich kopii, odpisów, wyciągów, zestawień lub wydruków, z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej,
- 2) dostępu do obiektów i pomieszczeń jednostki, w zakresie niezbędnym do prowadzenia audytu wewnętrznego.

2. Pracownicy komórki audytowanej są obowiązani, na żądanie audytora, udzielać informacji i wyjaśnień, a także potwierdzać kopie, odpisy, wyciągi, zestawienia lub wydruki, o których mowa w ust. 1 pkt 1. Udzielone ustnie informacje i wyjaśnienia powinny być utrwalone na piśmie oraz podpisane przez osobę, która ich udzieliła lub je złożyła, i przez audytora albo przez samego audytora.

§ 23.

1. W przypadkach wymagających specjalnych kwalifikacji audytor wewnętrzny może, w uzgodnieniu z Wójtem, powołać rzeczoznawcę do udziału w zadaniu audytowym.

2. Opinia sporządzona przez rzeczoznawcę jest przekazywana audytorowi, który w razie potrzeby, może żądać jej uzupełnienia.

3. Opinia ta nie jest wiążąca dla audytora.

§ 24.

1. Audytor sporządza notatkę służbową z innych czynności podjętych w toku zadania audytowego, a także zdarzeń, które mają istotne znaczenie dla ustaleń audytu wewnętrznego.

2. Notatka służbowa zawiera zwięzły opis czynności, datę jej dokonania, datę sporządzenia notatki i podpis audytora.

§ 25.

1. Dowody potwierdzające ustalenia audytu, zgromadzone w trakcie prowadzenia audytu powinny być:

- 1) dostateczne (oparte na faktach, adekwatne, i przekonujące na tyle, że inna wystarczająco kompetentna osoba dojdzie na ich podstawie do takich samych wniosków),
- 2) kompetentne (rzetelne i najlepsze możliwe do uzyskania przy użyciu właściwej techniki),
- 3) istotne (dowód wspiera ustalenia audytu i jest powiązany z obiektami audytu),
- 4) użyteczne (użyteczny dowód pozwala zrealizować cele audytu).

2. Ocena, czy dowód jest wystarczający dla potrzeb danego audytu jest przedmiotem indywidualnej oceny audytora. W ramach oceny audytor porównuje wartość dowodów przy uwzględnieniu czynników takich jak:

- 1) charakter dowodu: obiektywny czy subiektywny,
- 2) stopień potwierdzenia dowodu,
- 3) na ilu i jakich źródłach został oparty,
- 4) czy stanowi dowód bezpośredni czy pośredni.

§ 26.

1. Audytor przedstawia wyniki audytu w sprawozdaniu z przeprowadzonego zadania zapewniającego.

2. Sprawozdanie zawiera w szczególności:

- 1) temat zadania,
- 2) cele zadania,
- 3) podmiotowy i przedmiotowy zakres zadania,
- 4) datę jego sporządzenia,
- 5) termin, w którym przeprowadzono zadanie,
- 6) nazwa i adres komórki audytowanej,
- 7) imię i nazwisko audytora,
- 8) podjęte czynności i zastosowane techniki przeprowadzania zadania,
- 9) zwięzły opis działań jednostki w obszarze objętym zadaniem,
- 10) ustalenia stanu faktycznego wraz z określeniem kryteriów dokonania ich oceny,
- 11) określenie oraz analizę przyczyn uchybień,
- 12) skutki lub ryzyka wynikające z uchybień,
- 13) zalecenia,

- 14) opinię audytora w sprawie adekwatności, skuteczności i efektywności systemu zarządzania i kontroli zarządczej w obszarze objętym zadaniem,
- 15) podpisy audytorów uczestniczących w zadaniu.

§ 27.

1. Po zakończeniu zadania zapewniającego, w celu przedstawienia jego wstępnych wyników, audytor przeprowadza naradę zamykającą z udziałem kierownika komórki audytowanej.
2. W naradzie mogą także uczestniczyć osoby sprawujące nadzór nad działalnością komórki, w której jest przeprowadzany audyt oraz wskazani przez kierownika tej komórki pracownicy w niej zatrudnieni.
3. Audytor dokumentuje przebieg narady zamykającej. Z narady audytor może sporządzić protokół, który powinien zawierać w szczególności informacje o celu przebiegu i wyniku narady.
4. Protokół podpisuje prowadzący naradę audytor oraz kierownik komórki audytowanej.
5. W razie odmowy podpisania protokołu przez kierownika komórki audytowanej, audytor czyni o tym wzmiankę w protokole.
6. Osoba odmawiająca podpisania protokołu powinna niezwłocznie uzasadnić przyczyny odmowy na piśmie.

§ 28.

1. Po odbyciu narady zamykającej, audytor przekazuje sprawozdanie kierownikowi komórki audytowanej
2. W uzasadnionych przypadkach audytor może przekazać kierownikowi komórki audytowanej tylko te fragmenty sprawozdania, które dotyczą działalności kierowanej przez niego komórki.
3. Kierownik komórki audytowanej może zgłosić na piśmie w terminie określonym przez audytora, nie krótszym niż 7 dni od dnia otrzymania sprawozdania, dodatkowe wyjaśnienia lub umotywowane zastrzeżenia dotyczące treści sprawozdania.
4. W razie zgłoszenia dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń, audytor dokonuje ich analizy i w miarę potrzeby podejmuje dodatkowe czynności wyjaśniające w tym zakresie, a w przypadku stwierdzenia zasadności części albo całości dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń – zmienia lub uzupełnia odpowiednią część albo całość sprawozdania.
5. W razie nieuwzględnienia dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń w części albo w całości, audytor przekazuje na piśmie swoje stanowisko wraz z uzasadnieniem kierownikowi komórki audytowanej.
6. Dodatkowe wyjaśnienia lub zastrzeżenia oraz kopię stanowiska, audytor włącza do akt bieżących.

§ 29.

1. Po rozpatrzeniu dodatkowych wyjaśnień lub zastrzeżeń audytor przekazuje Wójtowi oraz kierownikowi komórki audytowanej po jednym egzemplarzu sprawozdania z przeprowadzonego zadania zapewniającego.
2. Jeden egzemplarz sprawozdania końcowego audytor zamieszcza w aktach bieżących.
3. Kierownik komórki audytowanej w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprawozdania może zgłosić na piśmie kierownikowi jednostki swoje stanowisko do przedstawionego sprawozdania.

§ 30.

1. Kierownik komórki audytowanej w przypadku uznania, że zalecenia zawarte w sprawozdaniu są zasadne, wyznacza osoby odpowiedzialne za ich realizację oraz ustala termin ich realizacji, powiadamiając o tym pisemnie audytora oraz kierownika jednostki, w której przeprowadzane jest zadanie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprawozdania.
2. W przypadku odmowy realizacji zaleceń kierownik komórki audytowanej powiadamia pisemnie audytora oraz Wójta o przyczynach odmowy, w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprawozdania.
3. W przypadku gdy kierownik komórki audytowanej nie dokona czynności wymienionych w ust. 1 albo odmówi realizacji zaleceń, decyzję o realizacji zaleceń podejmuje Wójt, który wyznacza osoby odpowiedzialne za realizację zaleceń i ustala termin ich realizacji, powiadamiając o tym pisemnie audytora.

§ 31.

Audytor dokonuje okresowo, nie rzadziej niż raz na kwartał, przeglądu akt bieżących audytu i weryfikacji odpowiedzi na zalecenia audytu.

§ 32.

1. Audytor może przeprowadzić czynności sprawdzające, dokonując oceny działań jednostki podjętych w celu realizacji zaleceń.

2. Dokonując oceny stopnia wdrożenia rekomendacji audytu, audytor uwzględnia w szczególności ocenę ryzyka występującego w obszarze działalności jednostki objętym zadaniem zapewniającym.

3. Ustalenia poczynione w trakcie czynności sprawdzających, audytor zamieszcza w notatce informacyjnej, którą przekazuje kierownikowi jednostki oraz kierownikowi komórki audytowanej.

§ 33.

Audytor informuje o wynikach realizowanych zadań zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Profesjonalnej Praktyki audytu Wewnętrzznego (standardy 2400 i 2410).

Rozdział 5.

Czynności doradcze

§ 34.

1. Audytor może wykonywać czynności doradcze na wniosek Wójta lub z własnej inicjatywy w zakresie z nim uzgodnionym.

2. W gminnych jednostkach organizacyjnych audytor wewnętrzny może wykonywać czynności doradcze na wniosek kierownika tej jednostki, za zgodą Wójta.

§ 35.

1. Audytor może odmówić wykonania czynności doradczych, jeżeli uzna, że zakres lub cel tych czynności nie jest zgodny z celami audytu wewnętrznego. W szczególności audytor nie powinien podejmować tych czynności, których wykonywanie prowadziłyby do przyjęcia przez niego zadań lub uprawnień wchodzących w zakres zarządzania jednostką, w której jest prowadzony audyt wewnętrzny.

2. O odmowie wykonania czynności doradczych i jej przyczynach, audytor zawiadamia pisemnie kierownika jednostki.

3. Wójt może wydać pisemne polecenie wykonania czynności doradczych.

§ 36.

1. W wyniku czynności doradczych audytor przedstawia opinie lub wnioski dotyczące usprawnienia funkcjonowania jednostki.

2. Audytor może z własnej inicjatywy składać kierownikowi komórki audytowanej lub Wójtowi wnioski mające na celu usprawnienie funkcjonowania tej komórki lub jednostki.

3. Wójt i kierownicy jednostek, w których wykonywane są czynności doradcze nie są związani wnioskami i opiniami, wydanymi przez audytora.

§ 37.

Sposób wykonania i dokumentowania czynności doradczych oraz forma i zawartość sprawozdania z ich wykonania powinny być odpowiednie do rodzaju i charakteru działań podjętych przez audytora.